

Уникален учебник

Разговор на Никола Вангов с проф. **Анастасия Савинова-Семова** за книгата ѝ „За двигателната култура на актьора в кукления театър“

- В какво е уникалността на вашата книга? Проф. Николина Георгиева пише, че този „необичаен учебник“ е без „аналог в световната педагогическа литература за куклен театър“.

- Благодаря на редколегията на сравнително новото, но вече престижно и необходимо, специализирано списание „КуклАрт“, за вниманието, проявено към моя нов учебник. Благодаря и на проф. Николина Георгиева за високата оценка, с която подкрепи моите усилия да обобщя в този труд своя 40-годишен педагогически опит.

Темата на учебника и негово заглавие - „За двигателната култура на актьора в кукления театър“, не е непозната на колегията педагози по куклено актьорско майсторство. В отделни брошури и научни изследвания се срещат спорядично изразени мнения и от наши,

и от чуждестранни специалисти за изискванията към двигателните умения на актьора-кукловод, осигуряващи професионалната му връзка при играта с куклата. Но в подобен всеобхватен вид, цялостно обемащ изискванията към двигателната култура на актьора в кукления театър, с класификация на основните, интегралните и специфичните двигателни умения за куклената сцена, не се среща все още. Затова този труд се оказва и първи учебник от такъв вид.

С по-голямо любопитство очаквам коментар за гързостта ми да открия терен за сравнителен анализ на палитрата от двигателни качества и умения между актьорите в драматичния и кукления театър, съобразно специфичните отлици на двата вида театър.

Както и за приложението вътре с откритиите от мен Канони на играта с театрална маска, с активите, които тя подарява на играещия с нея актьор, и на изискванията ѝ към него, които го правят професионалист от висока класа.

- За кого е предназначена тази книга? За обучаващия се сега актьор, за професионалните актьори по театрите, за театралните педагози?...

- Книгата е адресирана към младите - настоящи и бъдещи педагози по сценическо движение - въобще, и в частност, за специалностите за куклен театър, както и за самите актьори.

- Може ли книгата да бъде практическо пособие, включително и за самостоятелно пластическо усъвършенстване на професионалния актьор?

- Да, книгата може да се ползва и като самостоятелно пособие за усъвършенстване на двигателната култура в теоретичен и практически аспект от всички, интересувачи се от културата на сценичес-

кото движение, и от закономерностите на прилагането му в кукления театър.

Бих искала да завърша с една тиха камбанка за възлеждане в едно не повсеместно, но все пак съществуващо явление в някои куклени спектакли. Забелязва се как, по силата на някаква нова, поне за мен, инерция, дали не и по причина на сриване на вековечната емблема на кукления театър - Паравана, актьорите се увличат да се забавляват помежду си и пропускат миговете, в които долу, в салона, вдигнали любопитни главички към тях, децата очакват да им се разкаже приказка, спектакълът да ги обърне в своя магнетичен вакуум, да „нахрани“ сетивата им, да им помогне да откриват доброто и злото, да отнесат в себе си след спектакъла удовлетворение от развързката на сюжета на финала... Уви... Докато актьорите си погават остроумни закачки, докато импровизират дори социално злободневни реплики, подходящи например, за стил Комедия дел'арте, или поне за спектакъл за възрастни, на едно детско представление, подобен излишък от актьорски „флъонги“ се оказва неуместен. Децата бързо се изключват от сценичното действие, започват да се въртят, да стават и сядат на столчетата, да си приказват, да... До тях не достига необходимото послание. Те така и не се докосват истински до онова, за което са доведени там...

Не твърдя, че впечатленията ми са всеобхватни, нито, че обобщавам мнение за цялостното състояние на българския куклен театър. На българската куклена сцена, слава Богу, не са изчезнали високите професионални върхове. Напротив. Но макар и частично, да речем, появил се, подобен феномен, не го прави по-малко значим и безобиден.

Известен е на всички нас, въз-

ходът на българската куклено-театрална школа, на брабурното представяне на нашите творци на международните фестивални сцени.

Не намерих за липса на актьорски таланти – такива винаги сме имали в изобилие. Нито дори за пропуски в куклено-театралното образование – там поне съм пряк свидетел на високо престижни постижения във всички курсо-

ве. В професионалния театър обаче се среща на места някаква инерция, надявам се, временна, която поглъща енергията на творците в посока, по-различна от тази, която би обърнала детските сетива, внимание, въображение.

Може би проблемът е най-вече в режисьорския контрол над актьорските, неосъзнати, като ефект с обратен знак, демонстрации на

сценична свобода... Професионалните приоритети в някои детски представления не винаги намират своето адекватно място на сцената днес.

На фестивала в Санкт-Петербург, също битуваше вече мнение, че кукленият театър, в някаква степен търси своите нови посоки, своите нови средства, своя нов облик... ■

Елена Владова и най-новата ѝ книга

Проф. Славчо Маленов

Ст.н.с. I ст. д.н. Елена Николова Владова е родена в София през 1945 г. Тя е дъщеря на известния скулптор, живописец, дизайнер, график, сценограф и изкуствовед Николай Шмиргела – дългогодишен директор на НХГ, основател (с помощта на покойния патриарх Кирил) на криптата в храм-паметника „Александър Невски“ и на Катя Владова, допринесла много за развитието на българския професионален и аматьорски куклен театър.

Елена Владова, завършила Английска гимназия в София. Тя е възпитаничка на втория випуск в специалността „Куклено изкуство“ на ВИТИЗ (1964-1968 г.). Работи като актриса и режисьор, следва аспирантура и е асистент във ВИТИЗ, а през 1977 придобива и нова специалност – Режисьор за драматичен театър.

От 1977 до 1985 г. тя е художествен ръководител на два випуска по актьорско майсторство за куклен театър в НАТФИЗ. Преподава и в Нов български университет.

През 1985 година ѝ е призната също специалността Режисьор за документално кино. В това паралелно поприще тя създава редица документални филми, повечето от които са отличени с дипломи и награди на наши и международни фестивали.

От 1985 г. Елена Владова постъпва в Института за изкуствознание при БАН. Там тя се посвещава изцяло на мисията да открива и проучва архивите, да възкресява и съхранява историческите сведения на иначе успешно развиващия се, но небрежен към историята си български куклен театър.

След образователната степен доктор от 1977 г., през 1995 г. тя придобива научното звание ст.н.с. II ст., а през 2001, научната степен Доктор на изкуствознанието, защитена с труда „История на мисълта за куклен театър 1892-1972“.

През 2006 г. с научния труд „Техника на актьорското майсторство за куклен театър (Романтизъм, Модернизъм и времето След-това. За актьора в кукления театър до 90-те години на 20 век)“, тя защитава успешно пред СНС при ВАК, научното звание ст.н.с. I ст. д.н.

Благодарение на Елена Владова днес са съхранени ар-

хивите на едни от най-значимите личности за възникването и утвърждаването на кукления театър у нас като: Елисавета Консулова-Вазова, Екатерина Базилевич, Кирил Батембергски, Мара Пенкова, Георги Сарванов и гр. Нейна заслуга също така са откриването, проучването и съхраняването на огромен брой архивни материали и копия от тях, свързани с историята на кукления театър, както и копия от материали, публикувани в столичния и провинциалния печат и в специализирани издания. Тя неуморно търси, съпоставя, участва в научни сесии и конференции, публикува статии и части от изследователските си разработки в редица научни издания.

Цялата тази огромна работа с *изворови материали* хвърля нова светлина върху малко известни факти и събития от историята на кукления театър в България. Резултатите от тези нейни разкрития са намерили място в редица публикации и трудове като: „*Мястото на актьора за осъществяването на сценичния образ на спектакъла*“ – годишник на ВИТИЗ; книгите „*Благославия на кукаите*“ – САБ, 1997; „*История на мисълта за куклен театър в България (1892 - 1972)*“, ИИ – БАН, 2000; „*Кукли и фолклор*“ – ИК „Иван Вазов“, 2000; „*Техника на актьорското майсторство за куклен театър (Романтизъм. Модернизъм и времето След-това. За актьора в кукления театър до 90-те години на 20-ти век)*“, както и много други, публикации в различни специализирани списания и издания на Института за изкуствознание при БАН.

Трудът „*Българската кукаена пиеса от модерността до 90-те години на 20-ти век. Текстове за куклен театър в България до 90-те години на 20-ти век*“ е отново едно уникално по своя характер изследване. То съдържа 25 раздела, от които 6 са посветени на стриктното систематизиране на материалите, илюстрациите и библиографията, дали повод за изграждане на тезите и съжденията в него.

В тази книга Елена Владова разглежда развитието на куклено-театралните текстове от първото *организирано* българско куклено представление, чиято 85-годишнина отбелязахме през 2009 година до 90-те години на миналия век с всичките му лутания и преврат-